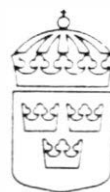

Motion till riksdagen

1989/90:Jo246

av Olof Johansson m.fl. (c)

Jordbrukspolitiken

Mot.
1989/90
Jo246

Inledning

I denna motion lägger vi fast vilka riktlinjer vi anser ska gälla för jordbrukspolitiken i framtiden. Eftersom regeringen avser att lägga en proposition på området i april 1990, återkommer vi med mer detaljerade förslag då, vad gäller t.ex. Norrlandsstöd, exportfinansiering m.m. Vi anslår redan nu 35 milj. kr. utöver regeringens förslag till miljöförbättrande åtgärder i jordbruket, eftersom vi anser det angeläget att redan nu fatta beslut på området.

Internationella utgångspunkter

Försörjningssituation

Produktionen av livsmedel kommer enligt många prognoser att öka under innevarande år. Detta beror bl.a. på att USA, Kanada och Argentina nu ökar sina skördar efter de låga skördarna p.g.a. det senaste årets torka. Prognosen för köttproduktionen pekar också den på en ökad volym. Konsumtionen av livsmedel kommer att öka under 1990 och kommer dessutom att överstiga produktionen av de flesta grödor. Anledningarna till detta är bl.a. den ekonomiska tillväxten och befolkningsökningen.

Situationen i Östeuropa gör att läget på världsmarknaden är osäkert. Rumänien har stoppat all sin livsmedelsexport och konsumerar nu allt som produceras inom landet. Handeln med vete sjönk drastiskt under 1988/89 men beräknas ligga kvar på ungefär samma nivå under 1989/90.

I Sovjet sätter nu dessutom miljöförstörelsen mörka spår i livsmedelsförsörjningen. I landet är markförstörelsen mycket stor. Genom enorma bevattningsföretag vid bomullsodlingar har stora markområden förstörts. Stora arealer har försaltats och är obrukbara. Det är inte frågan om normal försaltning, utan här finns även mycket giftiga tungmetaller. Aralsjöns yta har sjunkit med 12 meter. Bevattningen har skett i god tro, men lett till en stor ekologisk katastrof.

Genom denna fortgående förgiftning av vår viktigaste resurs, marken, kan stora områden komma att behöva utrymmas. Hela regioner kan slås ut. Och framför allt kommer den sovjetiska livsmedelsförsörjningen att försvåras avsevärt. Stora arealer som idag används för produktion av livsmedel kommer

att tas ur drift eftersom de är förgiftade och omöjliga att använda till livsmedelsproduktion.

EG har idag inga eller mycket små lager av jordbruksprodukter. Animalie- och vegetabilieproduktionen är i balans och på mjölkområdet föreligger just nu ett litet underskott. Enligt en del källor har EG inte lyckats få fram vissa livsmedel när insatser skulle göras för Östeuropas folk under hösten 1989. Detta berodde på att lagren helt enkelt var tömda.

Lagren av livsmedel minskar sedan några år. De ligger nu på en nivå som precis räcker för de insatser som kan behövas för katastrofhjälp. Vetelagren minskar främst i exportländerna, medan importländerna av rädsla för ökade priser ökar sina lager något. Detta kan vara en anledning till att lagerminskningen är procentuellt större i exportländerna än globalt sett. En ytterligare minskning av världslagren kan innebära att en kontinuerlig försörjning av livsmedel inte kan upprätthållas.

På kort sikt kan man med ledning av dessa data dra slutsatsen att många länder av skiftande anledningar kommer att tvingas till import. På längre sikt är läget än mer alarmerande. Många områden som idag används till produktion av livsmedel kan komma att helt slås ut.

Den svenska situationen

Lönsamhet

Riksrevisionsverket utförde 1989 en undersökning om lönsamheten i svenskt jordbruk. Oavsett vilken kalkylmetod som används, så uppvisar jordbruket en låg lönsamhet. Under 1980-talet har lönsamheten dessutom sjunkit något. Den sjunkande lönsamheten kan förklaras med produktionsöverskotten och att jordbruket har det huvudsakliga ansvaret för exportkostnaderna.

Om jordbrukarna fullt ut skulle få ersättning för egen arbetstid och eget kapital, skulle priset behöva höjas med ca 40 %. Detta gäller under nuvarande situation på området.

Ränteläget och jordbruket

Den ekonomiska utvecklingen under det senaste året har drivit upp ränteläget. Framför allt har på senare tid ett växande bytesbalansunderskott, hög inflation och alltför snabb kostnadsutveckling bidragit till ett höjt ränteläge. Avsaknaden av en effektiv och stram finanspolitik har gjort att penningpolitiken kommit att spela en allt viktigare roll.

Det höjda ränteläget drabbar i hög grad lantbruket. I synnerhet för de som redan är hårt skuldtvingda och har en sjunkande lönsamhet.

I strävan att harmonisera kapitaltäckningsreglerna för svenska banker och kreditinstitut med EG – beslutade riksdagen i december 1989 att höja kapitaltäckningskravet för banker. Beslutet innebär att kapitaltäckningskravet för belåning i jordbruksfastighet inom 75 % av taxeringsvärdet höjs från den 1 januari 1990 från 1 % till 8 %. Centern motsatte sig detta förslag.

Förslaget innebär att jord- och skogsfastigheter placeras i högsta riskklass för kreditgivning – samma som blancokrediter. Förutom harmoniseringsmotivet angavs för beslutet att vi även i Sverige kan förvänta ekonomiska pro-

blem inom jordbruket till följd av den förestående avregleringen av sektorn. Beslutet innebär framför allt att räntan på den långsiktiga nytulåningen till jord- och skogsbruk kommer att höjas med 1-1.5 %. Från centern anser vi detta beslut djupt olyckligt och det kommer, i synnerhet med nu rådande ränteläge, att drabba lantbruket hårt. Beslutet om skärpta kapitaltäckningsregler är ytterligare ett exempel på den oförståelse och det ointresse som finns främst från regeringspartiets sida för Sveriges lantbrukare.

Mot. 1989/90
Jo246

Produktionsutveckling

I enlighet med riksdagens och regeringens intentioner och det jordbrukspolitiska beslutet från 1985 har överskottet av jordbruksprodukter samlats i spannmålsproduktionen. Det är idag i stort sett bara inom denna produktionsgren som det råder en överskottssituation.

För att minska överskotten inom mjölkproduktionen tog näringen själv initiativ till ett tvåprissystem. Systemet fungerade tillfredställande och med hjälp av det lyckades man få bort överskottet inom mjölkproduktionen.

Den brutala avvecklingen av systemet kan innebära att en överskottssituation åter uppstår.

Centerns utgångspunkter

Ge jordbruket framtidstro!

Livsmedelspolitiska arbetsgruppens förslag talar om omställning av det svenska jordbruket. Den *omställning* arbetsgruppen föreslår, har fått innebörden av omställning till lägre produktion och sänkt lönsamhet. Detta har även accepterats i den allmänna debatten som förs bl.a. i jordbrukets organisationer.

Centern anser att det inte finns utrymme för en sänkt lönsamhet i det svenska jordbruket. Jordbruket har inte heller råd med de dryga kostnaderna för exporten av överskottsproduktionen.

Enligt centern ska *omställning* innebära omställning till annan produktion. Detta innebär också en omställning till produktion som är mer lönsam än dagens produktion av varor som det är överskott av. Detta överskott ger upphov till förlustbringande export som jordbrukarna själva till stor del får betala. Nya efterfrågade produkter som inte pressar priserna kan ge jordbruket en bättre lönsamhet.

Inför det kommande jordbrukspolitiska beslutet anser vi att följande punkter måste slås fast:

- Lönsamheten i det svenska jordbruket måste förstärkas. Olönsam produktion måste bytas mot lönsam produktion av nya grödor.
- Jordbrukspolitiken måste samordnas med energipolitiken. Biobränslen ska vara skattebefriade.
- All brukningsvärd åkermark ska brukas och hållas öppen.
- Livsmedel som produceras på ett i Sverige förbjudet sätt får inte importeras.
- Jordbruket ska vara miljövänligt.
- Jordbruket är en förutsättning för en levande landsbygd.

– Lantbrukarnas sociala situation måste uppmärksammas.

Centern har under många år föreslagit att 200 milj. kr. ytterligare anslås till finansiering av export av spannmålsöverskottet. Vi har dessutom föreslagit ca 250 milj. kr. till ett omställningsprogram för alternativ användning av åkermarken.

Var bedömning är att statens ansvar för omställningen till den nya jordbrukspolitiken kan komma att uppgå till ca 1 miljard kr årligen. Det är rimligt att staten har ett ansvar tills balans råder på marknaden.

Målformulering

Beredskapsmålet

I 1985 års beslut formulerades målet "att trygga vår livsmedelsförsörjning såväl i fred som under avspärrning och krig". I 1987 års försvarspolitiska beslut utgick man från att en konflikt varar under en kortare period. Med det som utgångspunkt sänkte man målsättningen på området.

Senare internationella konflikter har visat att konfliktsituationer kan bestå under en längre tid. Livsmedel är avgörande för att klara en krissituation under en längre tid. Den geografiska fördelningen av livsmedelsproduktionen är särskilt viktig. Vi vill i detta sammanhang särskilt framhålla att det krävs en speciell planering av storstädernas livsmedelsförsörjning vid en krissituation.

Miljösituationen i världen försämrats ständigt. Försurning, förgiftning och klimatförändringar kan snabbt leda till att ekosystemets produktionsförmåga inte kan upprätthållas. Det finns redan tecken på att sämre skördereultat kan ha ett samband med detta förhållande.

Med hänsyn till en förändrad miljö- och naturresurssituation kan en ny typ av försörjningskris uppstå. Kraven på beredskap är ur denna synpunkt sannolikt högre än de ur rent militär synpunkt. Vi anser att en beredskap med hänsyn till en miljö- och resurskris innebär att all brukningsvärd åker måste bevaras.

Konsumentmål

Vi anser att konsumenterna ska garanteras livsmedel av hög kvalitet till rimliga priser. Råvarukostnaderna svarar för en liten del av livsmedlets slutpris. Därför spelar bondens pris liten roll för det pris som konsumenten möter. I såväl förädlings- som grossistleden finns en betydande koncentration och i detaljhandelsledet en överetablering. Livsmedelshandeln domineras idag av tre stora block. Dessa förhållanden har medverkat till att priserna har stigit mer på livsmedelsområdet än på andra områden.

Centern har i andra sammanhang fört fram kravet på sänkt matmoms. Det vore ett sätt att få ett rimligare livsmedelspris.

Vi anser att konsumenterna ska ges goda möjligheter att välja mellan livsmedel av olika slag, där skillnaderna kan avse exempelvis smak, ursprung, produktionsätt eller förädlingsgrad. Vi vill dock i detta sammanhang poängtera att vi inte kan acceptera produktionsmetoder som är oetiska eller direkt

skadliga för konsumenterna, bara för att ge valfrihet. Livsmedel som producerats på ett i Sverige förbjudet sätt kan därför ej få importeras.

Mot. 1989/90
Jo246

Vi anser att ett folkhälsomål bör formuleras som ett delmål i konsumentmålet. Därigenom skulle det bli lättare att utforma kvalitetskriterier och även gå in på huruvida livsmedelsproduktionen motsvarar de krav samhället ställer på kosten.

Svenska livsmedel håller en hög kvalitet i en internationell jämförelse. Det beror bl.a. på att Sverige har klimatiska förutsättningar för produktion med mindre användning av kemiska bekämpningsmedel än andra länder. Sverige har dessutom längre gående restriktioner vad gäller användningen av kemiska bekämpningsmedel, medicin till djur m.m. än många länder som vi importerar från.

Inkomstsmål

Jordbrukarna bör ses som företagare. Under överskådlig tid måste vi ha ett gränsskydd som är avgörande för det svenska priset. Inkomstsmålet bör formuleras så att lantbruket får en rimlig företagsekonomisk lönsamhet. Det innebär att jordbrukaren vid normal effektivitet har rätt att kräva såväl rimlig långsiktig förräntning på investerat kapital som en rimlig ersättning för utfört arbete. Förhållandet att jordbruket är en biologisk produktion som påverkas av bl.a. väderleken, gör att produktionsvolymen varierar. Detta nödvändiggör att det finns ett system för att finansiera export av överskott som uppkommer av säsongvariationer och årsmånsvariationer.

Den rapport från riksrevisionsverket som vi tidigare refererat till, visar med all tydlighet att lönsamheten i svenskt jordbruk är mycket låg. Det är därför viktigt att förändringar i jordbrukspolitiken leder till lönsamhetsförbättringar. För att jordbrukarna ska kunna fungera som företagare krävs att de har utrymme för utveckling och expansion.

Regionalpolitiskt mål

I hela Sverige ska leva är en devis som är vägledande för centerns syn på regionalpolitiken. Ett väl fungerande jordbruk är en grundförutsättning för en levande landsbygd och ett öppet landskap.

Olika regionalpolitiska insatser måste samordnas, t.ex. investeringar i byggnader, maskiner och markanläggningar. Det kan övervägas om det kan vara lämpligt att det regionalpolitiska stödet till jordbruket utgår ur en samlad regionalpolitik, istället för att vara en del av jordbrukspolitiken. Det skulle då jämföras med stödet till annan industri och näringsliv.

Det är angeläget att prisstödet till jordbruket i norra Sverige kommer att ligga på en sådan nivå att lönsamhet i det norrländska jordbruket kan klaras.

Miljömål

Målet måste vara ett mer miljövänligt och naturresurssnålt jordbruk. Det ska vara intensivt i produktion, men extensivt vad gäller insatsmedel. Vi har tidigare framhållit vikten av att det naturliga kretsloppet får en central betydelse i samhällsplaneringen. I detta kretslopp kommer jordbruket att spela en stor roll. Jordbruket ska vara en kraft i miljöarbetet.

Åkermarken måste vara beväxten under så stor tid av året som möjligt, för att minska läckage av kväve.

Det svenska odlingslandskapet är ett kulturarv som har ett värde i sig. Jordbrukspolitiken måste utformas så att odlingslandskapet bevaras. Ett stöd för att bara hålla marken öppen är slöseri med resurser. Därför måste jorden och odlingslandskapet nyttjas och hävdas.

I vår partimotion om miljöfrågor föreslår vi att NOLA-stödet ska höjas till 40 milj. kr. under 1990/91. I detta ska även hagmarkersättning ingå.

Kemikalieinspektionens arbete med att kontrollera gamla bekämpningsmedel måste intensifieras. Vi har i vår motion om miljöpolitiken förordat att inspektionen tilldelas ytterligare 10 tjänster till bl.a. denna verksamhet.

Det beslut som riksdagen tidigare fattat om stöd för miljöförbättrande åtgärder i jordbruket var, enligt vår mening, inte tillräckligt långtgående. Vi anser att bidrag ska utgå till nyinvesteringar i gödselvårdsanläggningar i alla jordbruksföretag med fler än 10 djurenheter. Detta bidrag bör komma även pålsdjurnäringen till del. Bidraget ska utgå med 25 % av investeringskostnaderna, dock högst med 30 000 kronor. Vi anslår 35 milj. kr. utöver regeringen, dvs. totalt 115 milj. kr. till detta.

Arbetet med att minska miljöbelastningen från jordbruket finansieras med avgifter på handelsgödsel och kemiska bekämpningsmedel. Det är ett oåterkalleligt krav att dessa medel används till just detta ändamål, och inte som för närvarande stoppas in i andra hål i statsbudgeten.

Samhällsekonomiskt mål

Jordbruket är en viktig drivkraft för en levande landsbygd. Genom att utnyttja de resurser som såväl brukare som jordbruksföretaget utgör, kan en vital samhällsekonomi byggas. Jordbruket kan genom att producera biobränslen bidra till att stärka statens finanser, eftersom importen av fossila bränslen kan minska.

Vi vill här också understryka vårt krav om att en god miljö ska vara ett centralt mål i den ekonomiska politiken. Det är angeläget att bevara åkermarkens produktionsförmåga. Den är en av våra viktigaste resurser, och ett gott nyttjande av den är en förutsättning för en positiv och varaktig tillväxt i ekonomin.

Åkermarken en viktig resurs

Bruka jorden!

Ett naturligt kretslopp

Samhället är idag helt beroende av förbrukning av ändliga resurser. Fossila råvaror används för uppvärmning, till att driva bilar och till framställning av plastmaterial av olika slag.

Förnyelsebara resurser förstörs dessutom, t.ex. skövlingen av regnskogar. Jordbruksareal försvinner genom erosion orsakad av människans missbruk. Exempelen kan göras många.

Framtidens samhälle måste istället bygga på ett naturligt kretslopp. För-

nyelsebara resurser ska användas i stället för ändliga resurser. Resurserna ska användas i den takt som naturen förmår producera nya resurser. Det kommer att innebära att bilar drivs med motoralkoholer producerade av biobränslen, att energiproduktionen kommer från förnyelsebara energislag som sol, vind och biobränslen. Med hjälp av nya kemiska metoder kan nya material tas fram från gamla växter och grödor. Det kommer att finnas ett brett spektrum av nya material att välja bland. Redan idag finns möjligheter att få fram plastlikande polymerer från potatis. Med dessa processer kan samhället bryta sig loss från fossilberoende som är miljöförstörande. Vi måste styra in samhället i ett nytt råvaruflöde.

Mänskligheten måste bruka resurser utan att förbruka. Samhället måste ha ett helt nytt flöde av resurser och råvaror. Jorden, skogen och havet är resurser som kommer att spela en stor roll i den här omställningen. Genom dessa resurser och naturliga produktionsformer med solen som energikälla kan växter och mikroorganismer omvandla enkla näringsämnen till kemiskt komplicerade ämnen. Det naturliga kretsloppet kommer att ge biologisk produktion ny innebörd. Jordbruk kommer inte bara att producera livsmedel utan vara en stor råvaruproducent till bl.a. läkemedels- och kemisk industri.

● dling av luzern och olika slags gräs kan ge pappermasseindustrin råvara. En fullskalanläggning för detta kan vara igång innan år 2000. För en produktion av 50 000 – 100 000 ton massa beräknas 20 000 – 40 000 hektar behövas.

Andra exempel är lin till byggnadsindustrin och råvaror till läkemedelsindustrin.

Biobränslen

Koldioxidhalten i atmosfären ha stigit i takt med industrialiseringen och som följd av ökad fossilbränsleanvändning, skogsskövling och ökenutbredning. Koldioxid tillsammans med andra gaser, bl.a. metan och klorfluorkarboner bidrar till den s k drivhuseffekten. Drivhuseffekten leder till att jordens medeltemperatur på sikt kommer att höjas. Koldioxidhalten är nu ca 25 % högre än under förindustriell tid. Vi kan förutse en accelererande ökning om inte jordens energiförsörjning radikalt förändras.

Det enda sättet att minska nettotillskottet av koldioxid till atmosfären är att minska användningen av fossila bränslen till såväl uppvärmning som transporter. Detta råvaruflöde av kol som lagrats sedan förhistorisk tid måste ersättas av ett system där kol ingår i ett kretslopp. Det enda system som uppfyller detta krav är användningen av biobränslen.

Biobränslen är t.ex. trädbränsle, energiskog och jordbruksgrödor. Jordbruket har utmärkta möjligheter att bidra med biobränslen till det framtida samhället.

Jordbruket kan också bidra med råvaror till den kemiska industrin som ersättning för de idag vanligaste råvarorna olja och kol. Dessutom bör jordbruket kunna odla stora volymer fibergrödor. Denna produktion kommer att konkurrera om marken med produktionen av livsmedel. Detta leder till att den tillgängliga arealen för odling av livsmedel minskar, samtidigt som

produktionen av alternativa grödor på åkermark ökar. På så vis bidrar jordbruket till att styra in samhället i ett nytt råvaruflöde. Därmed förbättras naturresursutnyttjandet och miljön.

Mot. 1989/90
Jo246

I en särskild motion föreslår vi en kraftfull satsning på biobränslen.

Djurskyddslagen

Riksdagen beslutade 1988 om en ny djurskyddslag (prop 1987/88:93). Enligt riksdagsbeslutet får frågan om kompensation för kostnadsökningarna till följd av de nya bestämmelserna tas upp vid jordbruksförhandlingarna.

Frågan om ekonomisk kompensation till jordbrukarna för eventuellt uppkommande merkostnader till följd av övergång till alternativ djurhållning får liksom övriga produktionskostnader i jordbruket i första hand lösas inom ramen för jordbruksprisöverläggningarna. På längre sikt medför ett ökat hänsynstagande till djurens förhållanden bättre djurhälsa och därmed förbättrad produktionsekonomi.

I samband med förhandlingarna våren 1989 föreslogs att frågan om de ekonomiska konsekvenserna av djurskyddslag, djurskyddsförordning, föreskrifter och allmänna råd skulle utredas inför höstens regeltillämpning. Eftersom en konsekvensutredning redan gjorts av kostnaderna för lantbruksstyrelsens förslag förutsattes att analysen skulle utvidgas till att omfatta samtliga effekter till följd av den nya lagen. Utifrån en sådan analys skulle preciserade krav angående kompensation för kostnadsökningarna kunna anges.

I november 1989 fick statens jordbruksnämnd regeringens uppdrag att i samråd med lantbruksstyrelsen utreda möjligheterna att identifiera och registrera kostnads- och intäktförändringar till följd av riksdagens beslut om miljöförbättrande åtgärder i jordbruket och ny djurskyddslag. Vidare innebär uppdraget att hittills uppkomna kostnader skulle redovisas.

Frågorna angående kompensation m.m. för åtgärder enligt djurskyddslagstiftningen bör snarast lösas enligt intentionerna i riksdagsbeslutet.

Statens ansvar för överskottsarealens kostnader

Riksdagen beslutade 1985 om omfördelningen av ansvaret för överskottsarealens kostnader. Andelen för samhället skulle vara 40 % och näringen svara för 60 %. En utvärdering av anpassningsåtgärderna skulle ske efter en femårsperiod.

Överskottet vid normalskörd angavs senare till 1 milj ton (i verkligheten är överskottet vid normal areal och avkastning betydligt större). Vissa år gjordes dessutom en avtrappning av samhällets ansvar.

För 1989 års skörd fastställdes samhällets ansvar till 40 % av ett överskott om 1 milj ton.

Vi anser, liksom tidigare, att en rimlig fördelning är att samhället påtar sig huvudansvaret för överskottet. Fördelningen mellan näringen och samhället ska vara 40 % för jordbruket och 60 % för samhället. Detta bör kvarstå tills produktionen har kunnat ställas om till en annan inriktning.

Den nuvarande avtalsperioden löper ut den 30 juni 1990.

GATT-avtalet angående de långsiktiga reglerna är inte klart. Förhandlingarna skall enligt liggande tidtabell avslutas i slutet av 1990.

Något regeringsförslag till ändrade jordbrukspolitiska riktlinjer från 1 juli 1990 finns inte. Ett förslag till detta kommer inte att behandlas av riksdagen förrän tidigast i juni 1990.

Förhandlingar kring prissättningen från den 1 juli 1990 måste ske under början av 1990. Eftersom inget nytt riksdagsbeslut kan föreligga inför förhandlingarna, bör förhandlingar ske utifrån gällande beslut och avse ett provisorieår 1990/91.

Jordbruket måste kompenseras för kostnadsökningarna avseende insatsvaror m.m. i jordbruket och berörd industri samt erhålla inkomstfölsamhet.

Med den inflation som nu beräknas för 1990/91 på 8-9% - eller mer - skulle en utebliven kostnadskompensation sänka jordbrukarnas inkomster dramatiskt.

Systemet med kobidrag m.m. som beslöts under förra året ska fullföljas vid halvårsskiftet 1990. Inflationen har dock varit högre än beräknat, vilket visar att systemet lätt kan urholkas. I detta läge är det nödvändigt att tillföra jordbruket medel via prissystemet på ett sätt som inte står i strid med rådande GATT-överenskommelse.

Fastighetstaxeringen

Jordbruksfastigheter ska enligt planerna genomgå en allmän taxering 1992. Taxeringsvärdet som då sätts ska motsvara 75 % av årets marknadsvärde.

För närvarande diskuteras förändringar av jordbrukspolitiken som kan komma att träda i kraft under 1991. Dessa kan förväntas medföra en stor osäkerhet även vad gäller priserna på jordbruksfastigheter. Även om marknaden diskonterar en förändring, blir inte de fulla effekterna märkbara förrän efter ett par år. Fastighetspriserna kan således förväntas återfå ett balansläge tidigast 1994. Att åsätta jordbruksfastigheterna ett taxeringsvärde, vars huvudsakliga uppgift är att ligga till grund för beskattningen, på grundval av en prisnivå som med säkerhet speglar ett värde som är inaktuellt måste anses orimligt.

Innan de förändrade förutsättningarna för jordbruksdriften har fått genomslag i förändrad driftsinriktning, avgångar och eventuella konkurser riskerar lönsamheten i jordbruksdriften att minska från en redan låg nivå. Ett ökat skatteupptag p.g.a. de höjda taxeringsvärdena skulle ytterligare öka påfrestningarna på jordbruket under omställningstiden.

Mot bakgrund av den osäkra situation som jordbruket befinner sig i, föreslår vi att den allmänna fastighetstaxeringen av jordbruksfastigheter skjuts upp tills fastighetspriserna stabiliserats efter ett jordbrukspolitiskt beslut.

Rågveteimport

I Sverige kan rågvete, lupiner m.m. importeras utan importavgifter. Längre har dessa varor varit ett hot mot den svenska vegetabilieproduktionen. Framför allt har rågveteodlingen i Östeuropa expanderat på senare år.

Importen till Sverige har etablerats under 1989. Fram t o m vecka 51 år 1989 hade 16 000 ton importerats. Detta motsvarar en skörd från ca 4 000 ha åker. Sverige har i år ett spannmålsöverskott på 1,2 milj ton. Den enda orsaken till att import förekommer, är att införselavgift inte finns i Sverige för rågvete. Den svenska regeringens inställning i frågan är minst sagt underlig. Det verkar som om regeringen inte vet att rågvete både är och används som foderspannmål.

Frånvaron av importavgifter gör det intressant för importörerna att importera varan trots att behov egentligen inte föreligger.

De importerade rågvetepartierna innehåller ofta ogräsfrö, t.ex. flyghavre. Rågvetet är också smittat av sjukdomar som är ovanliga i Sverige och som vi inte vill ha spridda.

Vi anser att rågveteimporten till Sverige ska likställas med annan spannmålsimport genom att belägga den med en införselavgift.

Alternativ odling

Alternativodling innebär att odlingen bedrivs utan lättlöslig handelsgödsel och kemiska bekämpningsmedel.

Det finns idag ett växande intresse hos såväl konsumenter som producenter för den alternativa odlingen. Behovet av forskning och utveckling av metoder är mycket stort. Det finns dessutom en stor efterfrågan på rådgivning.

Det är nödvändigt med en långsiktig forskning och kunskapsuppbyggnad. Konsumenternas intresse av valmöjligheter och redlighet på marknaden för alternativt odlade produkter måste betonas.

Samhällets stöd till den alternativa odlingen får inte vara kortsiktigt. Efter det stöd som nu utgår under tre år, måste ytterligare stöd utgå. Omläggingsfasen är längre än tre år och man kan räkna med att de ekonomiska problemen under den första tiden kan vara besvärande. Fortsatt stöd till alternativ odling bör samordnas med övrigt stöd till jordbrukets omställning.

Jordförvärvslagen

Våren 1987 antog riksdagen ett förslag om ändring i jordförvärvslagen (1979:230). Jordbruksministern framförde att det framlagda förslaget skulle vara så utformat att det skulle

- slå vakt om familj jordbruket
- väsentligt begränsa juridiska personers förvärvs rätt
- tillvarata sysselsättningsmöjligheterna i jord- och skogsbruket i glesbygd, samt
- främja skogsbrukets rationalisering.

I propositionen föreslogs också en ändring av prisprövningen. Men riksdagen uttalade att ändringen inte skulle innebära någon ändrad syn på förvärv i kapitalplaceringssyfte. Trots detta har lantbruksnämndernas tillämpning av lagen visat att de har en annan syn på prisprövningen idag.

Samhället har klart slagit fast att familj jordbruket, där kombinations-, deltids- och fritidsjordbruk ingår, ska värnas. Ett familj jordbruk är ett företag som är beroende av företagets avkastning för sin försörjning.

Vi anser att principen boende-brukande ska ligga fast. Det är viktigt att lantbruksnämnderna har möjlighet att utöva påtryckningar mot köparna för att uppfylla villkoren. Vi föreslår därför att ett villkorat förvärvstillstånd måste kunna hävdas. Regleringen av lantbruksstyrelsens och lantbruksnämndernas arbete bör kompletteras med särskilda insatser för att hävda villkoren. Detta kan ske genom att lantbruksnämnderna får befogenheter att vid vite kräva villkorsuppfyllelse. Vitets storlek bör anknyta till fastighetens taxeringsvärde, utgå årligen till dess att villkoren uppfyllts eller fastigheten frisålts, samt vara av en storlek som medför kännbara ekonomiska effekter för den försumlige.

Tillämpningen av jordförvärvslagens regler om för högt pris och kapitalplacering står i dålig överrensstämmelse med riksdagens beslut, vilket kan leda till en förändring av jord- och skogspolitiken i riktning som strider mot riksdagens fastlagda mål.

Efter den senaste förändringen av jordförvärvslagen, då juridiska personer på orten fick visst företräde till förvärv av fastighet, har vi kunnat konstatera en oroande utveckling. Med anledning av detta bör juridiska personers möjlighet till förvärv ytterligare kraftigt begränsas.

Semesterfrågor

Jordbrukets omställning och anpassning till målsättningen att få balans i animalie- och vegetabilieproduktionen, kommer att få sysselsättningseffekter som också kräver speciella åtgärder.

Lantbrukare med animalieproduktion är lediga i medeltal endast 22 dagar per år. En arbetstagare med fem veckors semester är ledig 139 dagar per år. I flera kollektivavtal finns det grupper som har längre semester än fem veckor. De sociala klyftorna mellan å ena sidan lantbrukare och å andra sidan de anställda, har aldrig varit så stor som idag.

Lantbrukarnas arbetsmiljö är komplex. Den innehåller många riskfyllda arbetsmoment och faktorer som kan förorsaka olycksfall och ohälsa. 20 procent av antalet jordbrukare är utsatta för olycksfall. Motsvarande siffra för arbetare är 11 procent. Därtill kommer förslitningsskador.

Kombinationen av lång arbetstid, ensamarbete, höga prestationskrav, ökad sårbarhet, motstridiga signaler från statsmakterna, försämring av de ekonomiska villkoren har medfört att den svenska bonden sliter ont och far illa i dagens Välfärdssverige.

En semesterreform för mjölkproducenterna skulle medföra stora och uppenbara fördelar. För det första skulle de nuvarande stora sociala klyftorna minska. För det andra skulle möjligheten att få morgondagens generation att gå in i näringen öka, vilket är ett måste för att vår försvars-, säkerhets- och neutralitetspolitik ska vara trovärdig. För det tredje skulle semesterreformen ge stora sysselsättningseffekter i glesbygden. För det fjärde skulle sårbarheten inom lantbruket minska.

Regeringen bör snarast ta upp en diskussion med jordbrukets företrädare om hur ett sådant semestersystem kan lösas rent praktiskt och ekonomiskt. Vi förväntar oss därefter ett förslag från regeringen till riksdagen om detta.

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av den framtida jordbrukspolitiken.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beredskapsmålet för livsmedelsproduktionen.

3. att riksdagen beslutar uttala att all brukningvärd åkermark skall bevaras.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om konsumentmålet.

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att livsmedel som producerats på ett i Sverige förbjudet sätt ej skall få importeras,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av ett folkhälsomål,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inkomstmålet för jordbrukare.

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de regionalpolitiska målen.

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om miljömålet för jordbruket.

10. att riksdagen för budgetåret 1990/91 anslår 35 milj. kr. utöver regeringens anslag, dvs. totalt 115 milj. kr. till anslaget B 11. Miljöförbättrande åtgärder inom jordbruket.

11. att riksdagen beslutar att samhällets delkostnadsansvar för överskottsarealen skall vara 60 %.

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av samhällets delansvar för överskottsarealens kostnader.

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att uppskjuta fastighetstaxeringen av jordbruksfastigheter.¹⁾

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av införselavgift på rågvet.

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skärpningar i jordförvärvslagen.

[att riksdagen hos regeringen begär förslag om lösning av semesterfrågan för Sveriges animalieproducenter i enlighet med de riktlinjer som anförts i motionen.²⁾

Olof Johansson (c)

Karl Erik Olsson (c)

Bertil Fiskesjö (c)

Gunnar Björk (c)

Pär Granstedt (c)

Karin Israelsson (c)

Per-Ola Eriksson (c)

Görel Thurdin (c)

Karin Söder (c)

Gunilla André (c)

Börje Hörnlund (c)

Agne Hansson (c)

Larz Johansson (c)

¹ 1989/90:Sk830

² 1989/90:A753

